

УДК =512.161

*TURETSKOGO YAZIKA (KUZNETSOV)DAKI ÖRNEK TÜRKÇE METİNLERDEKİ BAZI PROBLEMLER

Terzi Mehmet

Her şeyden önce bu çalışmamızın amacı, asla Türkoloji'ye ve Rusça'nın yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde Türkçe öğretimine önemli katkıları olmuş Kuznetsov vb. bilim adamlarının çalışmalarını karalamak veya onlara bir gölge düşürmek değildir. Amacımız bu çalışmalarda hata ve eksiklikleri tespit ederek bunların tashihi ve daha sonra yapılacak ve yayımlanacak çalışmalarda tekrarlanmamasına katkı sağlamaktır.

Türkiye'de ve dünyada, gerek anadili gerekse yabancı dil öğretimi ve eğitimiyle ilgili bir çok çalışmalar yapılmaktadır. Ne yazık ki, bu çalışma ve uygulamalarda yeterince mesafe alınmamıştır. Görebildiğim kadarıyla yabancı dil öğretiminde Ukrayna'da da durum pek farklı değildir. Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardaki teknikten hareketle de Rusça'nın yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde de durumun pek farklı olmadığı kanaatindeyim.

Bunun en önemli sebeplerinden birinin hatta birincisinin yabancı dil öğretiminde gramer yeterinden çok fazla yer verilmesidir. Yabancı dil öğretiminde, anadili öğrenim sürecine dikkat edilmesi ve bu sürece benzer bir uygulamanın yapılması da çok yaygın bir kanaattir. Ama nedense yeryüzünde hiç bir kimse anadilini gramer öğrenerek öğrenmeye başlamadığı halde yabancı dil öğretimine hemen gramerle başlanmakta ve gramer merkezli bir öğretim uygulanmaktadır.

Gramer ağırlıklı öğretim temelde bir bilgilendirme çalışmasıdır. Oysa dil kullanımında bilgi ve bilincin oranı çok düşüktür. Asıl etkin olan ise alışkanlıklardır. Yabancı dil öğretimi genellikle belirli bir yaştan sonra başladığı için gramer öğretimiyle başlamak bir zorunluluk gibi görülmektedir. Oysa öğrenilen yabancı dil kişide canlanmaya başlayıncaya, yani yabancı dil öğrenen kişi öğrendiği dilde konuşmaya, düşünmeye başlayıncaya kadar yabancı dil öğretiminde gramer öğretimi en düşük seviyede tutulmalıdır. Öğrenilen dilin kişide alışkanlık ve akışkanlık kazanması sağlanmalıdır. Sonrasında yabancı dil öğreniminin amacına göre gramer bilgilerinin dozunu yavaş yavaş arttırılabilir.

Gramer ağırlıklı yöntemin bir aldatıcı yönü ise, öğrenci yeni bilgiler öğrendiği için doygunluk hissetmekte, ama öğrendiği dili kullanamamaktan ve kendisinde canlandıramamaktan dolayı da gittikçe bir bezginlik ve yılgınlığa düşmektedir. Hayatın içinden canlı ve bol örneklerle yapılan öğretim çalışmasında ise öğrenci ilk etapta kendini bir şey öğrenmiyor gibi hissetmekte ve öğrendiklerini gramatikal anlamlandırma gayreti ve isteği içinde olmaktadır. Öğreticiyi de bu yönde

* KUZNETSOV P.I., Uçebnik Turjetskogo Yazıka, Zaverşayuşiy Kurs, İzdatelskiy Dom, Muravey-Gayd, Moskva 2000, I s.400+II s.376.

zorlamaktadırlar. Ama şunu unutmayalım ki hangimiz anadilimizi öğrenirken gramatikal anlamlandırmalar yaparak öğrendik.

Bugüne kadar kendim İngilizce, Arapça, Fransızca, Farsça ve Rusça öğrenmeye çalıştığım da hep bu yanlış uygulama ile karşılaştım. Örneğin Ankara'da Amerikan Kültür Merkezi'ne İngilizce öğrenmeye gittiğimde, özellikle bu yöntemin yanlış olduğu ve asla bunun uygulanmayacağı söylendiği halde yine aynı yöntem uygulandı. Bu yöntemin ne kadar sıkıntı verdiği ve öğrenciyi bıktırdığı gerek öğrencilerin gerekse öğretmeye çalışanların malumudur. Her şeye rağmen bu sıkıntılar aşılabilecek öğrenilse bile grameri bilen, binlerce kelime bilen ama o dili konuşup o dilde düşünemeyen az mı insan gördük. Örneğin Ukrayna'da kaç Türkçe hocası Türkçe ders verebiliyor, Türkçe düşünüp Türkçe konuşabiliyor. Bunu ancak değişik fırsat ve imkanlarla Türkçe'yi kendisinde canlandırabilmiş olanlar ancak becerebiliyor. Bu durum görebildiğim kadarıyla diğer yabancı diller için de aynı.

Tam tersi bir örnek verecek olursam, 2003 kışında okullar öğretime başladıktan iki ay sonra Ukrayna'ya gelen 5. sınıf öğrencisi 11 yaşındaki kızım sadece matematik dersini Türkçe alarak normal sınıfında derslere başladı. Çok az gramer öğrenerek öğretmeni ve iki öğrencimin yardımlarıyla hemen herkesle Rusça konuşmaya çalıştı ve sürekli televizyon izledi. 3-4 ay sonra rüyalarında Rusça sayıklamaya ve 6 ay sonra da rahat denebilecek şekilde Rusça düşünüp konuşmaya başladı. Şimdi ise Herson'da Rusça öğretim yapan bir devlet okulunda İngilizce ve Ukraynca dışındaki bütün derslerini Rusça olarak okuyor ve oldukça da başarılı.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için hazırlanan Kuznetsov'un Turetskogo Yazıka (Türkçe Dilbilgisi) adlı kitabı adından da anlaşıldığı üzere gramer merkezli hazırlanmış bir kitap. Bu yöntemin amaca ulaşmaktaki etkisi de çok aşikar. Bir diğer husus ise kitapta kullanılan örnek Türkçe metinlerin problemleri. Bu tür kitapları hazırlarken göz önünde bulundurulması gereken hususları kitaptan örneklerle şöyle sıralayabiliriz.

1. Azami titizlik göstererek mümkün olduğunca dizgi hatası yapmamaya çalışmak.

“Göz göre soydurur mu?” (Kuznetsov I s.65) •Göz göre göre soydurur mu?

“Grupbaşımız Bazil Semyonov bize örnektir.” (Kuznetsov I s.127) •örnektir.

“Kalk! Cık! Dur! Gitme!” (Kuznetsov I s.113) •Çık!

“Ya masaların altında bir şeyler yok mı?” (Kuznetsov I s.129) •yok mu?

2. Özellikle başlangıç aşamasında vereceğimiz örneklerin standart Türkçe olmasına dikkat etmek, ağız özelliği olan örnekleri en üst seviyelerde ancak gerektiği kadar kullanmak. Şüphesiz ki, özellikle de başlangıç seviyelerinde sınırlı kelime hazinesiyle bizim amacımıza uygun örnek metinler bulmak neredeyse imkansızdır. Daha önce ilköğretim seviyelerinde Türkçe kitabı hazırlama çalışmalarında bulunmuş birisi olarak bunun zorluğunu çok iyi bilirim. Muhataplarımıza uygun olarak metin üzerinde değişiklikler yapmamız gerekir. Bu değişiklikleri yaparken sadece gramatikal

doğruluğa değil, standart, yaşayan Türkçe'ye uygun, sade ve akıcı olmasına da dikkat etmek gerekir.

“Hem çok çalışkan, hem de çok anık(istidatlı)” (Kuznetsov I s.127)

•Hem çok çalışkan, hem de çok yetenekli.

Anık : (Sıfat, halk ağzında) hazır (Sözlük)

“Boş vaktim(vaktim) azdır.” (Kuznetsov I s.126)

•Boş vaktim azdır.

“Ahhabınızın kimi(kimisi) var? Anası babası var?” (Kuznetsov I s.83)

•Ahhabınızın akrabası/akrabaları var mı?

Türkçe’de kim+ı (kim+3.teklik şahıs iyelik) üzerine ek yığılması olarak tekrar 3. teklilik şahıs iyelik eki gelebilmektedir. Bu durum ‘bazısı, bir takımı’ anlamında kullanıldığında söz konusudur. ‘Kim’ soru zamiri olarak kullanıldığında bu söz konusu değildir. Belki ağızlarda olabilir.

“Sizin kiminiz var, efendim? –Efendim? –Kiminiz var? –Anam var, babam var, bir kızım var.” (Kuznetsov I s.83)

Hastane, kışla ve okul gibi bir yerde ziyaret için beklerken ‘sizin kiminiz var?’ sorusu sorulabilir. Kimi ziyarete geldiniz anlamında. Ama ‘sizin akrabalarınız var mı?’ bu soru ağızlarda kullanılabilir.

“Kübra özü ona evde ders veriyor amma, İffet biraz tembel bir kızdır, okumayı sevmiyor ablasını dikkatla dinlemiyor.” (Kuznetsov I s.107)

•Kübra ona evde kendisi ders veriyor amma, İffet biraz tembel bir kızdır, okumayı sevmiyor ablasını dikkatli dinlemiyor.

‘Öz’ sözcüğü Türkçe’de bu anlamda kullanılmaz, onun yerine kendi sözcüğü kullanılır. Bu kullanım azeri Türkçesi’nde söz konusudur.

1. Türkçe gibi son yüzyıl içerisinde değişik problemler yaşamış bir dilden örnekler verirken bu problemleri de göz önünde bulundurmak gerekir. Cumhuriyet döneminde yapılan sadeleştirme çalışmalarındaki aşırılık sonucu oluşan metinleri, tutmamış kelimeleri ve kullanımları öğretim sürecinde kullanmak, yaşatılmaya çalışılmış ama yaşamamış ve yaşamayan örnekleri kullanmak olur. Bu da en azından muhatapları boşuna yorar ve öğrenim sürecinde kafalarını karıştırır.

“Bay Serdar yemekhanededir(ler).” (Kuznetsov I s.73)

•Serdar Bey yemekhanededir(ler).

“Şu bay üç sene önce lisemizin müdürüydü.” (Kuznetsov I s.188)

•Şu beyefendi/adam üç sene önce lisemizin müdürüydü.

“Bay babanız nasıl/lar?” (Kuznetsov I s.106)

•Bey babanız nasıl/lar? / Babanız nasıl?

“Dilmaçımız gene yerinde değil.” (Kuznetsov I s.205)

•Tercümanımız gene yerinde değil.

“Dilmaç” tercüman, mütercim karşılığı olarak kullanılmaya çalışılmış ve tutmamış, “bay” sözcüğü ise İngilizce (mister), Fransızca (monsieur) karşılığı olarak Türkçe’de kullanılmaya çalışılmış fakat çok az alanda kullanılan bir sözcüktür. Yukarıdaki kullanımlar aşırı sadeleşme çalışmaları döneminde yazılmış uç metinler veya mizahi unsurlar dışında Türkçe’de kullanılmazlar

2. Dikkat edilecek bir husus da eşanlamlı (müradif, sinonim) kelimelerdir. Bu kelimelerin anlamları birbirlerine çok yakın oldukları için bazen yanlış yapmaya bazen de gramatikal olarak doğru olsa bile Türkçe’de hiç kullanılmayan bir şeyi kullanma durumuna düşülebilir. Bu da yaşamayan bir Türkçe’yi kullanmak olur.

“Şu erkekler öğretmen midirler? Hayır, öğretmen değil, memurdurlar.” (Kuznetsov I s.79)

•Şu adamlar öğretmen midirler?

“Şu efendi amele değildir.” (Kuznetsov I s.79)

•Şu adam amele değildir.

Erkek : 3. Yetişkin adam, kadın karşıtı (Sözlük)

Adam : 2. Erkek kişi (Sözlük)

Efendi : Eğitim görmüş kişiler için özel adlardan sonra kullanılan ünvan. (Sözlük)

3. Anlam yüklemesinden kaynaklanan hatalar.

"Şu ufak memurun kimsesi yok mu?" (Kuznetsov I s.83)

•Şu memurun kimsesi yok mu?

Ufak sıfatı normal şartlarda memur kelimesine getirilmez. Ufak tercüman, ufak öğretmen veya ufak sekreter gibi bir kullanım Türkçe'de olmaz. 'Ufak memur' ifadesi bizim işimizi oyalayan veya engelleyen statüsü yüksek olmayan bir memur için makamının yüksek olmadığını belirtmek için kullanılabilir. Dolayısıyla ufak olan memur değil memuriyettir.

4. Kuznetsov kitabında +Dır kuvvetlendirme ekinden 'kuvvetlendirme (kesinlik) ve ihtimal eki'¹ diye bahsetmesine rağmen, Türkiye'deki yaygın kanaat gibi bu eki sanki 3. şahıs bildirme ekiymiş gibi 3. şahıs olan hemen her yerde kullanmıştır. Bu ek aslında bir kuvvetlendirme eki olmasına rağmen zaman zaman belirsizlik, ihtimal, bazen de sanki hiç bir fonksiyonu yokmuş gibi de kullanılabilir. Ama gereği olmayan bir yerde kullanıldığında orada bir ağırlık, bir tumturak oluşmasına da neden olmaktadır.

"Bu malı mıdır?"(Kuznetsov I s.51)

"Masamda bir kitap vardır"(Kuznetsov I s.56)

"Kalemimiz bay Yusuf tadır"(Kuznetsov I s.79)

"Bu kız babası kadar anıktır"(Kuznetsov I s.191)

"Bu dört katlı yapı(bina) okulumuzdur"(Kuznetsov I s.126)

"Dersanemiz oldukça geniştir." (Kuznetsov I s.127)

vb. bir çok örnekte kullanılmış ve +Dır kuvvetlendirme ekinin bir fonksiyonu olup olmadığına dikkat edilmemiştir.

5. Türkçe açısından yanlış ifadeler:

"Birçok talebeler" (Kuznetsov I s.95)

•Birçok talebe

Türkçe'de isimler çokluk bildiren bir sıfat aldıklarında ayrıca çokluk eki almazlar.

"Ahabamız bir memur mudur? Evet, dostum memurdur. Adı nedir? Tevfik(tir). Bu malı mıdır? Evet, bu arabasıdır." (Kuznetsov I s.51)

•Bu onun mudur?! Bu onun arabası mıdır?

"Bu kitap eseridir." (Kuznetsov I s.52)

• Bu kitap onun eseridir.

"-Öğretmen pek de genç değildir. İhtiyar mı? Hiç te değil. Fakat yaşlı bir adam." (Kuznetsov I s.105)

•Öğretmen pek de genç değil. İhtiyar mı? Hiç de değil. Fakat orta yaşlı bir adam.

"Siz de doğal pek büyük bir adam değilsiniz." (Kuznetsov I s.107)

•Doğal olarak siz de pek iri bir adam sayılmazsınız.

"Bu dört katlı yapı(bina) okulumuzdur. Okulumuzun iki yapısı vardır. Baş yapımız budur." (Kuznetsov I s.126)

¹ KUZNETSOV P.İ., Uçebnik Turyetskogo Yazıka, Zaverşayuşiy Kurs, İzdatelskiy Dom, Muravey-Gayd, Moskva 2000, II s.292.

•Bu dört katlı bina bizim okulumuz. Okulumuzun iki binası var. Burası merkez bina, rektörlük burada.
Bir de kitaptan iki örnek metni bütün halinde tashiî etmeye çalışalım.

TEKST AHMET USTANIN AİLESİ

Bizim Ahmet usta görgülü bir çilingir. Ahmet usta ve refikası Ayşe hanım Üsküdarın gürültülü bir sokağında iki odalı bir apartımanda oturuyorlar. Dairelen kocaman binanın yanında, küçük bir evin ikinci katındadır.

Bu ailenin evvela dokuz çocuğu vardı fakat ne acıdır üçü tifodan öldü ve şimdi yalnız altısı kaldı. Dördü erkek ikisi kızdır. Oğullarının adları Metin, Çetin, Ziya ve Kaya'dır. Kızlarının adları Kübra ve İffet'tir. En büyükleri Metin, en küçükleri ise İffet'tir. Bütün çocuklar öz ana babalarını çok seviyorlar.

Ahmet usta o kadar ihtiyar değil, bu yıl 52 yaşına girdi. Karısı Ayşe hanım kocasından daha genç, 43 yaşındadır.

Kübra Ziya'dan büyüktür, onun ablasıdır. O, büyük ağabeyi Metinden 4 yaş küçük, fakat Ziya'dan 3 yaş ve Kaya'dan 6 yaş büyüktür. Ağabeyleri Metin 23 yaşındadır. Budan iki yıl evvel komşusunun kızı Selime ile evlendi. Anası Ayşe hanım gelininden pek memnun, çünkü o çok eğitilmiş (terbiyeli), çalışkan ve ciddi bir kızdır.

Çetin 21 yaşındadır. O henüz evli değil, bekardır. Bu iki birader, babaları gibi çilingirdirler fakat Çetin ağabeyi Metin kadar dikkatli, görgülü ve başarılı değildir.

Kübra, 19 yaşında kara gözlü siyah saçlı ve orta boylu bir kızdır. Yalnız bu yıl babasının evine döndü. 6 yıl kadar Koyuncu adlı bir köyde oturdu. Bu köyde Kübranın çok akrabası var: ihtiyar büyük annesi (anneannesi), dayısı Orhan, üç dayızadesi filan. Fakat Kübra hep fakir teyzesi Fatmanın yanında kaldı. Çünkü teyzesinin öz çocuğu yok. Kübra'yı gözü gibi seviyor kadın.

Ziya 16 yaşında bir delikanlı, büyük ağabeyleri kadar çalışkan bir oğlandır. Bu sene o bir teknik okuluna devam etmeye başladı. Ev halkı Ziya'yı çok seviyor, ona başarılar dileyiyor.

Kaya 13 yaşındadır. Erkek kardeşlerinin en küçüğüdür. O da ablası Kübra gibi Mehmetli köyünde amcasının evinde 4 sene kadar oturdu ve köyü şehirden daha çok seviyor. Bir şey onun tuhafına gidiyor. Acaba niçin insanların çoğu köylerde değil, hatta kasabalarda da değil, ülkenin büyük kentlerinde yaşamak istiyorlar. Ancak amcası Kerem bu insanlardan değil. O tam halktan adamdır ve 55 yıl işinde bir defa olsun kendi memleketinden, kendi köyünden bir yere çıkmadı, yirmi kilometre uzakta(ki) demiryolunu bile görmedi. Kaya da onun gibi çiftçi olmak istiyor.

Küçük İffet 1994 de doğdu ve henüz 6 yaşındadır. O daha okula gitmiyor. Kübra özü ona evde ders veriyor anıma, İffet biraz tembel bir kızdır, okumayı sevmiyor ablasını dikkatle dinlemiyor.

DİYALOG BİR KONUŞMA

Birinci mühendis : Dilmaçımız gene yerinde değil! Kaç defa söyledim ona. Geç kalmayın, birader, dedim. Hiç oralı değil. Gidelim artık. Daha ne kadar beklemek gerek?

İkinci mühendis : Nereye öyle acele ediyorsunuz, beyefendi? Demin, daha doğrusu bundan bir saat kadar önce o buradan otomobille geçti. Galiba bir işi var. İşte (kendisi) geliyor.

Birinci mühendis : (Tercümana) Neredeydiniz beyefendim? Niçin öyle geç geliyorsunuz? Acaba ne gibi işleriniz vardı da buraya uğramıyorsunuz?

Tercüman : Karım çok rahatsız, efendim. Erken saatte (cankurtaran arabasıyla) karımı hastaneye götürdüm filan. Bu iş en az yarım saatimi aldı. Beni çok mu beklediniz? .

Birinci m. : bakınız saata, onu geçiyor. Demek tam bir saat bekliyoruz sizi, hatta biraz çok.

T. : Bu kadar çok mu?

Birinci m. : Ne bileyim ben? Onun kadar galiba.

T. : Anladık, beyim, anladık. Affedersiniz! Şimdi sizi nereye götürüyüm? Söyleyin. Ödevimi yapmaya (yerine getirmeye) hazırım.

İkinci m. : Bugün kitap mağazasına ve cam fabrikasına gitmek istiyoruz.

T. : Başüstüne efendim. Bu güç sorun değil ya! Bundan kolay ne var. Önce mağazaya mı yoksa fabrikaya mı gidelim?

İkinci m. : İlk önce mağazaya gidelim de (orada) bir kaç kitap satın alalım. Önceki gün öğleden sonra oraya türlü türlü kitaplar geldi. Gözümle gördüm. O semtteydim. Mağaza zengin, vitrinlerinde kitap bol. Fakat bana bir kitap bile satmadılar.

T. : Niçin (nasıl) satmadılar? Kaçta gittiniz?

İkinci m. : Akşam saat 6-da. Fakat mağaza kapalıydı.

T. : Ha, anladım! Önceki gün cumartesiydi, değil mi? Cumartesi günleri bizde bütün mağazalar saat altıda artık kapalı. Elbette bazı nöbetçi mağazalar yok değil. Yalnız adreslerini bilmek gerek. Hem de bu gibi yerlerde biraz daha erken gitmek lazım.

Birinci m. : Bense evvelki gün erken saatlerde bir işyerindeydim.

İkinci m. : Ne fabrikası o? Ne çıkarıyor? Yalnız mı gittiniz?

Birinci m. : Türlü mal, makina, teyp, video çıkarıyor. Ama ne kadar büyük, ne kadar modern bir işyeri! Atölyeleri meydan kadar geniş, hastane gibi temizdir. Neler yok orada! Vallahi, eşini (böylesini) bugüne kadar görmedim. Yönetmeni de çok görgülü. Fabrikasını çok güzel idare ediyor (yönetiyor).

İkinci m. : Aferin! Ben de o iş yerini görmek istiyorum. Bildirinize teşekkür ederim.

Bana adresini bildirmeyi unutmayın.

METİN AHMET USTANIN AİLESİ

Bizim Ahmet usta yetenekli bir çilingir. Ahmet usta ve refikası Ayşe hanım Üsküdarın gürültülü bir sokağında iki odalı bir dairede oturuyorlar. Daireleri kocaman bir binanın yanında, küçük bir evin ikinci katındadır.

Bu ailenin önceden dokuz çocuğu vardı fakat ne acıdır üçü tifodan öldü ve şimdi sadece altısı kaldı. Dördü erkek ikisi kız. Oğullarının adları Metin, Çetin, Ziya ve Kaya. Kızlarının adları da Kübra ve İffet'tir. En büyükleri Metin, en küçükleri ise İffet'tir. Çocuklar anne babalarını çok seviyorlar.

Ahmet usta o kadar ihtiyar değil, bu yıl 52 yaşına girdi. Karısı Ayşe hanım kocasından daha genç, 43 yaşında.

Kübra Ziya'dan büyük, onun ablası. O, büyük ağabeyi Metinden 4 yaş küçük, fakat Ziya'dan 3 yaş ve Kaya'dan 6 yaş büyüktür. Ağabeyleri Metin 23 yaşındadır. Bundan iki yıl evvel komşusunun kızı Selime ile evlendi. Annesi Ayşe hanım gelininden pek memnun, çünkü o çok terbiyeli, çalışkan ve ciddi bir kız.

Çetin 21 yaşında. O henüz evli değil, bekar. Bu iki birader, babaları gibi çilingirdirler fakat Çetin ağabeyi Metin kadar dikkatli, becerikli ve başarılı değildir.

Kübra, 19 yaşında kara gözlü siyah saçlı ve orta boylu bir kız. Bu yıl babasının evine döndü. 6 yıl kadar Koyuncu adlı bir köyde oturdu. Bu köyde Kübra'nın çok akrabası var. ihtiyar büyük annesi (anneanesi), dayısı Orhan, üç dayızadesi filan. Fakat Kübra hep fakir teyzesi Fatma'nın yanında kaldı. Çünkü teyzesinin kendi çocuğu yok. Kübra'yı gözü gibi seviyor kadın.

Ziya 16 yaşında bir delikanlı, büyük ağabeyleri kadar çalışkan bir oğlan. Bu sene o bir teknik okula devam etmeye başladı. Ev halkı Ziya'yı çok seviyor, ona başarılar diliyor.

Kaya 13 yaşında. Erkek kardeşlerinin en küçüğüdür. O da ablası Kübra gibi baba ocağından ayrı Mehmetli köyünde amcasının evinde 4 sene kadar kaldı ve köyü şehirde, daha çok seviyor. Bir şey onun tuhafına gidiyor. Acaba niçin insanların çoğu köylerde değil, hatta kasabalarda da değil, ülkenin büyük kentlerinde yaşamak istiyorlar. Ancak amcası Kerem o insanlardan değil. O tam bir halk adamı ve 55 yıl içinde bir defa olsun kendi memleketinden, kendi köyünden bir yere çıkmadı, yirmi kilometre uzaktaki demiryolunu bile görmedi. Kaya da onun gibi çiftçi olmak istiyor.

Küçük İffet 1994 de doğdu ve henüz 6 yaşında. O daha okula gitmiyor. Kübra ona evde ders veriyor ama, İffet biraz tembel bir kız, okumayı sevmiyor ablasını dikkatli dinlemiyor.

DİYALOG BİR KONUŞMA

Birinci mühendis : Tercümanımız gene yerinde değil! Kaç defa söyledim ona. Geç kalmayın, birader, dedim. Hiç oralı değil. Gidelim artık. Daha ne kadar bekleyeceğiz?

İkinci mühendis : Nereye öyle, niye acele ediyorsunuz, beyefendi? Demin, daha doğrusu bundan bir saat kadar önce o buradan otomobille geçti. Galiba bir işi var. İşte (kendisi) geliyor.

Birinci mühendis : (Tercümana) Neredeydiniz beyefendi? Niçin böyle geç geliyorsunuz? Acaba ne gibi işleriniz vardı da buraya uğramıyorsunuz?

Tercüman : Karım çok rahatsız, efendim. Erken saatte ambulansla(cankurtaran arabasıyla) karımı hastaneye götürdüm. Bu en az yarım saatimi aldı. Beni çok mu beklediniz? ,

Birinci m. : Bakınız saate, onu geçiyor. Demek tam bir saattir bekliyoruz sizi, hatta biraz daha fazla.

T. : Bu kadar çok mu?

Birinci m. : Ne bileyim ben? Galiba o kadar oldu.

T. : Anladık, beyim, anladık. Affedersiniz! Şimdi sizi nereye götüreyim? Söyleyin. Görevimi yapmaya (yerine getirmeye) hazırım.

İkinci m. : Bugün bir kitap mağazasına ve cam fabrikasına gitmek istiyoruz.

T. : Baş üstüne efendim. Bu zor bir mesele değil ya! Bundan kolay ne var. Önce mağazaya mı yoksa fabrikaya mı gidelim?

İkinci m. : İlk önce mağazaya gidelim de (oradan) bir kaç kitap satın alalım. Önceki gün öğleden sonra oraya bir çok kitap geldi. Gözümle gördüm. O semtteyim. Mağaza zengin, vitrinlerinde çeşit çeşit kitap var. Fakat bana bir kitap bile satmadılar.

T. : Niçin (nasıl) satmadılar? Kaçta gittiniz?

İkinci m. : Akşam saat altıda. Fakat mağaza kapalıydı.

T. : Ha, anladım! Önceki gün cumartesiydi, değil mi? Cumartesi günleri bizde bütün mağazalar saat altıda kapanmış olur. Elbette bazı nöbetçi mağazalar yok değil. Yalnız adreslerini bilmek gerek. Hem de bu gibi yerlere biraz daha erken gitmek lazım.

Birinci m. : Bense evvelki gün erken saatlerde bir işyerindeydim.

İkinci m. : Ne fabrikası o? Ne çıkarıyor? Yalnız mı gittiniz?

Birinci m. : Türlü malzeme, makina, teyp, video çıkarıyor. Ama ne kadar büyük, ne kadar modern bir işyeri! Atölyeleri meydan kadar geniş, hastane gibi temiz. Neler yok orada! Vallahi, eşini (böylesini) bugüne kadar görmedim. Müdürü de çok iyi. Fabrikasını çok güzel idare ediyor (yönetiyor).

İkinci m. : Aferin! Ben de o iş yerini görmek istiyorum. Verdiğiniz bilgiye teşekkür ederim. Bana adresini söylemeyi unutmayın.

Sonuç :

1. Bir yabancı dil öğretim kitabı hazırlarken kullanılan örnek metinlerde dikkat edilecek en önemli hususlardan belki de birincisi bu metinlerin yaşayan dilden ve hayatın içinden olmasıdır.
2. Hataları asgariye indirmek için çok titizlik gösterilmeli ve kitabı o dili anadili olarak kullanan hiç değilse bir kişinin gözden geçirmesini sağlamalı.

Kaynaklar

Güncel Türkçe Sözlük, TDK İnternet Sitesi, <http://www.tdk.gov.tr>
KUZNETSOV P.İ., Uçebnik Turyetskogo Yazıka, Zaverşayuşiy Kurs, İzdatelskiy
Dom, Muravey-Gayd, Moskva 2000, I s.400+II s.376.

Статья поступила в редакцию 20.03.2005